

mevlana

istediğin bir Şey olursa
bir hayır, olmazsa
bin hayır ara

Mesnevi'nin hayata bakıŐ ağınızı deđiŐtirencek
ilk 18 beyti

DESTEK YAYINLARI: 1280
FELSEFE: 32

**MEVLANA / İSTEDİĞİN BİR ŞEY OLURSA BİR HAYIR,
OLMAZSA BİN HAYIR ARA**

Yayıma Hazırlayan: Hakan Mengüç

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Editör: Özlem Esmegül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Haziran 2020

- 1.-10. Baskı: Haziran 2020
11.-15. Baskı: Temmuz 2020
16.-19. Baskı: Ağustos 2020
20.-22. Baskı: Eylül 2020
23.-24. Baskı: Ekim 2020
25.-30. Baskı: Kasım 2020
31.-33. Baskı: Ocak 2021
34.-35. Baskı: Mart 2021
36.-38. Baskı: Nisan 2021
39.-40. Baskı: Haziran 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-848-0

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com – info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

mevlana

istediğin bir Şey olursa bir hayır, olmazsa bin hayır ara

Mesnevi'nin hayata bakıŐ ağınızı
deđiŐtiren ilk 18 beyti

Yayıma Hazırlayan: Hakan Mengüç

DESTEK
Yayıncılık

Mevlana Kimdir?

Mevlana, 1207 yılında bugün Afganistan sınırları içerisinde bulunan Belh şehrinde dünyaya gelmiştir. Annesi Mümine Hatun, Babası ise Belh şehrinin ileri gelen sufilerinden olup, Sultanü-l Ulema yani “bilginlerin sultanı” unvanını almış olan Bahaeddin Veled'dir.

Babası Bahaeddin Veled yaklaşmakta olan Moğol istilasını nedeniyle Belh şehrinden göç etmek zorunda kalmıştır. Öncelikle Nişabur'a gitmişler, orada büyük sufilerden Feridüddin Attar ile karşılaşmışlardır.

Mevlana küçük yaşlarından itibaren babasından felsefe ve din dersleri almaya başlamıştır.

1214 yılında Bağdat'a, 1218 yılında Karaman'a göç etmişlerdir. Babası Bahaeddin Veled için Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat tarafından Konya'da bir medrese (okul) yapılmıştır.

Batıdaki Anadolu Selçuklu toprakları “Rum diyarı” diye tarif edildiği için isminin sonuna “Rumi” (Rum diyarında yaşayan) eki almıştır. Babası Bahaeddin Veled öldükten sonra (1231 yılında) medresede ders vermeye başlamıştır.

Sevgi ve saygı göstergesi olarak öğrencileri ve sevenleri tarafından “Mevlana” (Efendi) unvanını almıştır. Böylece “Mevlana Celaleddin-i Rumi” olarak anılmaya başlanmıştır.

“Efendimiz” anlamındaki “Mevlana” unvanı onu yüceltmek amacıyla söylenmiştir. Bir diğer lakabı olan Hüdavendigâr ise Mevlana’ya babası tarafından takılmıştır ve “sultan” manasına gelmektedir.

Şiirleri dünya çapında onlarca dile çevrilen Mevlana Celaleddin-i Rumi ABD’de bir dönem “en çok tanınan ve en çok satan şair” haline geldi.

Şems ile tanışması

Mevlana Şems ile tanışmadan önce herkesin saygı duyduğu, danıştığı bir ilim insanıdır. Kendisini din ve felsefe konusunda ileri seviyede geliştirmiştir. Ama içinde hâlâ bir eksiklik olduğunu hisseder Mevlana. Aslında kendisinin de sonradan ifade edeceği gibi içinde aşk eksiktir.

*“Güneşim, ayım geldi.
Gözüm, kulağım geldi.
O altın madenim geldi.
Başımın sarhoşluğu geldi.
Gözümün nuru geldi.
Bir dileğim olmuşsa
işte o dilediğim geldi.
Dün gece mumla aradığım dost
bugün bir gül demeti gibi yoluma çıkageldi.”*

Konya’da bir caddenin kenarında turkuvaz renginde camlarla çevrilmiş, küçük bir telefon kulübesini andıran bir yapı vardır.

“İki denizin birleştiği yer” derler buraya... Şems ile Mevlana’nın ilk karşılaştığı yerdir. İki denizin birbirine kavuştuğu yer... İki deniz birbirine kavuştuğunda ne olur? Okyanus olur. Sonsuzluk olur.

Şems, görür görmez aradığı kişinin Mevlana olduğunu anlar ama onun bu aşk ateşinde yanmaya hazır olup olmadığını da sınamak ister.

Karşılaşmaları ile ilgili birçok rivayet vardır, bu rivayetlerden biri de şudur ki karşılaştıkları bu yerde Mevlana öğrencileriyle birlikte ve Şems kalabalığın arasından seslenir Mevlana’ya.

“Ey hoca, sana bir سوالim var” der.

Mevlana sesi duyar ama kendine seslenildiğini anlamaz. Bunun üzerine Şems bir kez daha ve yüksek sesle konuşur.

“Ey hoca sana bir سوالim var, cevaplar mısınız?”

Mevlana döner ve siyahlar içindeki yabancıya dikkatle bakar. Duruşunu, özgüvenini ve kendinden eminliğini fark eder.

“Buyur...” der. “Sualin neyse sor.”

Kalabalık merak içindedir. Zira yabancıнын yaptığı edep kurallarına pek uymaz. İlle bir şey soracaksa Mevlana'nın sohbetlerinden birine katılmalıdır, orada kendisiyle konuşmalıdır. Sokak ortasında değil.

Etraftaki insanların şaşkın bakışlarından hiç etkilenmeyen Şems sorusunu sorar:

“Tüm bu okuduğunuz, öğrettiğiniz ilmin gayesi nedir?”

Mevlana bir kez daha alıcı gözle süzer yabancıyı.

“İlmin gayesi dinin yasakladıklarından kaçmak, emir buyurduklarını yapmaktır” der.

“Hayır” der Şems.

Kimse inanamaz duyduklarına. O “hayır” sesi Konya sokaklarında yankılanır. Çünkü koskoca Mevlana'ya hayır demek kimsenin haddine değildir.

Mevlana sükûnetini bozmaz ve “Nedir peki? Sen söyle” der.

“İlmin gayesi, Yaradan’a ulaşmaktır. Aşktır. Aşka ulaşmayan ilim, ilim değildir. İlim seni aşka götürmüyorsa, cehalet ondan daha hayırlıdır.”

Mevlana, karşısındaki insanın derinliğinden emindir artık. Onu kendi kütüphanesine sohbet etmeye davet eder.

Mevlana’nın kütüphanesi büyüleyicidir. Kitaplarının hepsini okumuş olması da ayrıca hayranlık uyandırıcıdır.

Lakin Şems bundan hiç etkilenmemiş gibidir. “Herkes senin büyük bir bilgin olduğunu söylüyor...” der Şems. “Ben de senin bildiklerini bilmek isterim. Bana en sevdiğin, önem verdiğin ve hep okuduğun beş kitabını gösterir misin?”

Mevlana, Şems’in dediğini yapar ve beş kitap indirir kütüphaneden. Şems kitapları alıp inceler. Sonra elinin tersiyle hepsini kütüphanenin önündeki küçük havuza atar.

Mevlana telaşla kitaplarını kurtarmak için hamle yapar ama hepsinin mürekkepleri birbirine karışmıştırdıktan.

“Aradığın şey o kitaplarda değil...” der Şems. “Aradığın şeyi okuyarak bulamazsın. Onu ancak kalbinle bulursun. Dünyadaki bütün kitaplar, bütün hesaplar aklın bir oyunudur sadece. İnsan aklının oyunu... Bütün bu kelimeler, sözler, laflar sevginin yerini tutmaz. Okuyarak öğreneceksindir belki ama ancak aşkla anlayacaksın.”

Mevlana bu sözler karşısında buz kesilir. Sadece susar ve dinler.

“Kır kalemin ucunu...” der Şems. “Bundan sonraki yolculuğumuz aşk yolculuğudur. Aşk kalem yazmaz ki kitaplarda bulasın. Bırak artık kitapları. Sen aşk denizine dal. Seni bu noktaya getiren bilgiler senin buradan sonra ilerlemeni engeller. Onları bırakmayı, vazgeçebilmeyi göze al.”

Mevlana yıllardır susuzluğunu çektiği ilme kavuştuğunu hisseder sonunda. Hocası, yoldaşı, gönüldaşı gelmiştir nihayet.

Zorlu bir yol olacağını biliyordu.

Öğrendikleriyle ilim yolculuğunda devam edebilirdi. Ama aşk yolunda ilerlemek için başka yürüme biçimi seçmeliydi ki bunu ona ancak Şems hatırlatabilirdi.

Mevlana ilmin kapılarında kalmaya razı olmadı. Aşk yolunda ilerlemeyi seçti. Bütün öğrendiklerini geride bırakmaya razı oldu. Eleştirilmeyi de, dinsizlikle yaftalanmayı da göze aldı. Ama aşk yolculuğundan vazgeçmedi. Çünkü biliyordu ki aşk insanı yakar ama yanmak da ruhu olgunlaştırır. Bu yüzden “Hamdım, piştim, yandım!” demiştir Mevlana aşk yolunu yürürken.

Mevlana'nın eserleri

Mesnevi

Divan-ı Kebir (Büyük Divan)

Fihi Ma-Fih

Mecalis-i Seb'a

Mektubat (Mektuplar)

*“Sen
yola ık,
yol sana
görünür...”*

“Ney Mesnevisi”ne Giriş

Mesnevi'nin İlk “On Sekiz Beyti”

1300'lü yıllarda yaşamış din ve astronomi âlimi **Ahmed Eflaki** Mevlana ve Mevlevilik üzerine yazılmış en kapsamlı ve en eski kaynak olarak kabul edilen *Menâkıbü'l Ârifin* kitabında *Mesnevi*'nin sadece ilk on sekiz beytini Mevlana'nın kendi eliyle yazdığını, diğer binlerce beyti de Hüsamettin Çelebi'ye yine bizzat kendisinin yazdığını ifade eder.

Mevlana'nın kendi elinden çıkmış olması üzerine, *Mesnevi*'nin ilk on sekiz beyti, Mevleviler açısından çok kıymetlidir. İlk on sekiz beyte “*Mesnevi*'nin kalbi” diyen sufiler de vardır. Yine bazı mutasavvıflar geri kalan 25 bin 682 beytin, ilk on sekiz beytin birer açıklaması olduğunu ifade ederler.

Peki, ne anlatır o “on sekiz beyit”?

Muhakkak ki Ney’i anlatır...

Bu yüzden ilk on sekiz beyte “Ney Mesnevisi” de denir.

Dolayısıyla ney enstrümanı Mevlevilerin ve sufilerin bedene üflenen ruh kadar kıymet verdikleri ilahi dokunuşun sesine aracılık eden vazgeçilmez parçalarıdır. Çünkü ney sadece sesiyle değil anlattığı hikâyeyle ve Mesnevi’deki konumu itibariyle de sırlarla ve bilgelikle yüklüdür.

*“Allah’a ulaşacak
birçok yol var.*

*Ben Aşk’ı
seçtim...”*

I. BEYİT

Dinle Neyden Duy Neler Söyler Sana Derdi Vardır Ayrılıklardan Yana

“Dinle!”

“Oku!” diye başlayan Kuran-ı Kerim’den sonra insanoğluna yapılan en kıymetli çağrıdır bu. “Olan”ın içindeki hayrı ve sınavı okuyabilme kabiliyetiyle yaratılmış insanoğlunun, “olan” her şeyin içindeki hayrın ve sınavın söylediklerini de işitebilmesi kâmil insan olmanın değerlerinden biri...

Mevlana, *Mesnevi*’nin önsözünde “*Bu kitap Allah’ın sırlarının açıklayıcısının, açıklayıcısının açıklayıcısıdır*” der.

Dolayısıyla sırlarla dolu bir kitabın derinliklerine dalmaktan söz ediyoruz burada. Her satırın, her beytin üzerinde hassasiyetle durmak gerekir.

Bişnev

Bişnev, yani “Dinle!” yazar *Mesnevi*’nin ilk satırında...

Kitabın kapağını açar açmaz bir “B” harfi karşılar okuru.

“Dinleyeyim ama neyi?” diye bir soru peyda olur hemen okurun zihninde...

Halbuki soruyu sorarken bile cevabı verdiğinin farkında değildir.

“Dinleyeyim ama neyi?”

Dinle ey insan, neyi dinle...

Farsçada “bişnev” diye yazılır “dinle”.

Mesnevi’nin “B” harfiyle başlaması çok önemlidir. Kuran-ı Kerim’deki bütün sureler de aynı şekilde “B” harfiyle başlar. Hepsinin önünde “Bismillah” vardır. Besmelenin önünde yer almadığı tek sure Tevbe Suresi’dir ki o da “Beratun” diyerek başlar... Yani yine “B” harfiyle konuşur.

Peki nedir “B” harfinin sırrı?

Neden Mevlana da “bişnev” diyerek “B” harfiyle başlamıştır *Mesnevi*’sine?

Sufiler, “*Kâinatın sırrı Kuran’dadır. Kuran’ın sırrı Fatiha’dadır. Fatiha’nın sırrı başındaki besmelededir. Besmelenin sırrı ‘B’ harfindedir. ‘B’ harfinin sırrı da, B’nin altındaki noktadadır*” derler.

Arapça “B” harfi şu şekilde yazılır:

ب

B'nin altındaki nokta “ney”i anlatır?

“Neden o büyük sır, bu küçük noktanın içindedir o halde?” diye sormadan edemiyor insan zihni değil mi?

Bugün biliyoruz ki, evren de nokta kadar küçük bir atomdan oluşmuştur. Bilim insanları, içinde yaşadığımız evrenin önce küçük bir tekillikten ibaret olduğunu, ancak zamanla genişlemeye başladığını, hatta hâlâ evrenin genişlemeye devam ettiğini açıklıyorlar. Dolayısıyla bilime göre de her şey birbiriyle bağlantılı...

Sufiler de aynı şekilde her şeyin Allah'tan geldiğini, Allah'ın bir parçası olduğunu yani O'ndan gelip yine O'na döneceğimizi söylerler.

B'nin altındaki nokta, hepimizin ve her şeyin birbiriyle ayrılmaz bir bütün olduğunu ve o bütünün farkına varmamız, derinliğini keşfetmemiz gerektiğini anlatır.

Hazreti Ali'nin “*İlim bir nokta idi, cahiller onu çoğalttı*” sözünü hatırlayın...